

ONDERZOEK DOOR
HEMBYSE ARCHEOLOGIE :
site Waregem, Waregemstraat 165

Voorliggend document is een:

Historisch/archeologisch onderzoek	☐
Verslag van resultaten (archeologienota of nota)	☐
Aanvraag toelating vooronderzoek	☐
Aanvraag onderzoek i.k.v. wetenschappelijke vraagstelling	☐
Programma van Maatregelen (archeologienota of nota)	☒
Archeologierapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Eindrapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Privacyfiche (enkel AOE)	☐
Ander:	☐

MAATREGELEN :

GEEN VERDER ONDERZOEK

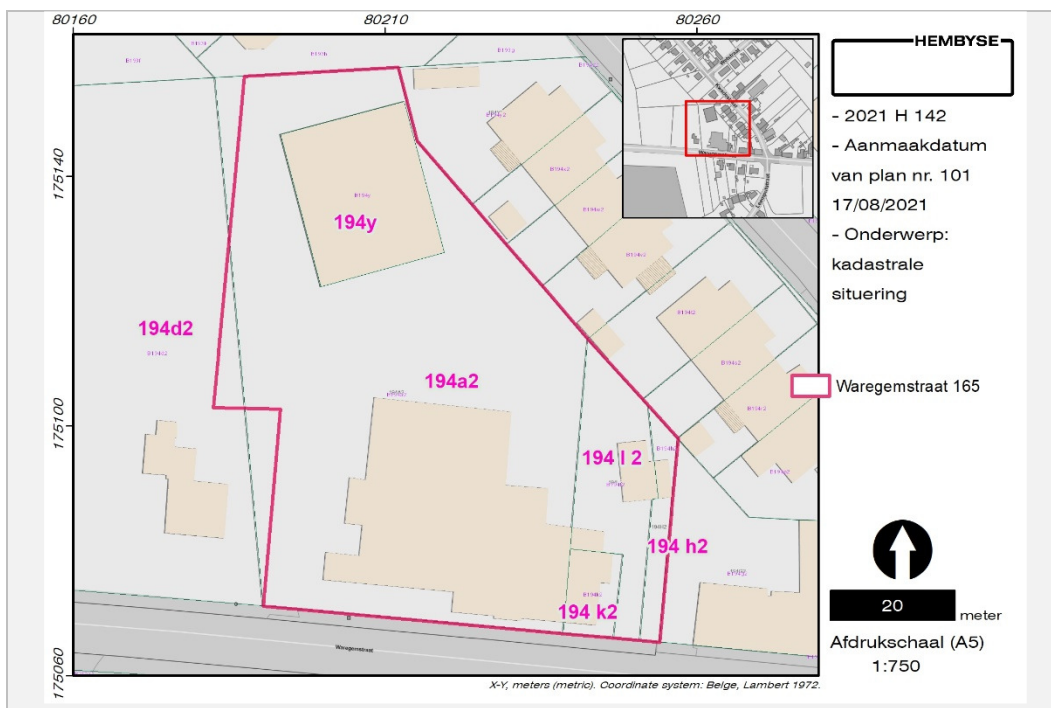
INHOUDSOPGAVE

1	Administratieve fiche.....	3
1.1	Situering van het onderzoeksgebied.....	3
1.2	Projectcodes of ID nummers.....	5
1.3	Betrokken actoren.....	5
1.4	Bewaring van de data	7
2	Staat van het onderzoeksgebied	8
2.1	Afbakening	8
2.2	Geplande toestand.....	9
2.2.1	Originele gewestplan	9
2.2.2	RUP/PRUP/BPA ?	10
2.2.3	Beschrijving geplande werken.....	10
2.2.3.1	Algemene beschrijving.....	10
2.2.3.2	Impact van de geplande werken	11
2.3	Bestaande toestand.....	12
2.3.1	Gekarteerd landgebruik.....	12
2.3.2	Gekarteerde bodembedekking.....	14
2.3.3	Plaatsbezoek	15
2.4	Het archeologietraject.....	27
2.4.1	Beslissingsboom	27
2.4.2	Onderzoeksopdracht.....	28
3	Dataset en waardering	30
3.1	Bestaande data.....	30
3.2	Ontbrekende data	31
3.3	Waardering	32
4	Literatuuroverzicht	34
4.1	Naslagwerken	34
4.2	Online bronnen.....	35
5	Lijst van figuren	36

1 Administratieve fiche

1.1 Situering van het onderzoeksgebied

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Waregem	
Deelgemeente	Desselgem	
Straat en straatnummer	Waregemstraat 165	
Lambert 72-coördinaten	N	X: 80212,044/Y: 175157,355
	Z	X: 80253,818/Y: 175065,494
Oppervlakte	4608,8 m ²	0,46 ha
Oppervlakte bodemingreep	100%	
79821 80121 80421 175369 175069 174769 HEMBYSE - 2021 H 142 - Aanmaakdatum van plan nr. 100 17/08/2021 - Onderwerp: topografische situering Waregemstraat 165 150 meter Afdrukschaal (A5) 1:5 000		
Kadastrale situering	Afdeling	5
	Sectie	D
	Percelen	194d2; 194y; 194a2; 194l2; 194h2; 194k2

Datum van toekenning van de onderzoeksoopdracht aan Hembyse bv	16 augustus 2021
Situering van de opdracht binnen het archeologietraject	Archeologienota
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens :	De Code van Goede Praktijk (hierna: CGP) voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren, werd op 11 december 2015 door de bevoegde minister vastgesteld. Sinds 1 april 2016 vervangt de Code van Goede Praktijk definitief de archeologische Minimumnormen. Sinds 1 april 2019 geldt versie 4.0 van de Code.
Duur van de opdracht	5 werkdagen
Kostprijs van de opdracht (enkel zichtbaar in privacyfiche)	

1.2 Projectcodes of ID nummers

	Projectcode	ID nummer
Bureaustudie	2021 H 142	
Landschappelijke boringen		
Verkennde boringen		
Waarderende boringen		
Prospectie met ingreep in de bodem		
Opgraving		
Interne projectsigle Hembyse BV	WAR-WAR	

1.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse BV (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
Veldwerkleider	Bart De Smaele	
Assistent-archeoloog/archeologen		
Aardkundige, assistent-aardkundige	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Conservator		
Natuurwetenschapper		
Geofysicus		
Materiaaldeskundige		
Fysisch-antropoloog		
Andere (regio)specialisten		
Initiatiefnemer (enkel zichtbaar in de privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	☒
	Publiekrechtelijk	☐

Omgevingsvergunning:	Verkaveling van gronden (verkaveling)	☐
	Verkaveling van gronden (afsplitsing)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (slopen)	☒
	Stedenbouwkundige handelingen (bouwen)	☒
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed	
	Werkgebied WA1	

1.4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gentbrugge, 2021
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	194
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2021. <i>Archeologienota met beperkte samenstelling naar aanleiding van de sloop van de roterij Lavens te Waregem</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 194, Gentbrugge.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (enkel zichtbaar in de privacyfiche)	
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED/OEGemeente	Leiedal
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Trezoor

2 Staat van het onderzoeksgebied

2.1 Afbakening

Na het toekennen van de uitvoering van de onderzoeksopdracht aan Hembyse Archeologie is de eerste stap het bepalen van de exacte afbakening waarbinnen het desbetreffende onderzoek dient te worden uitgevoerd. De cartografische weergave daarvan kan worden teruggevonden in de administratieve fiche. De werkelijke staat (niet alleen stoffelijk, maar ook wat betreft eigendom, pachtovereenkomsten, uitvoeringstermijnen, financiële implicaties, enz.) van het onderzoeksgebied is immers één van de parameters op basis waarvan het correcte archeologietraject wordt bepaald (zie verder).

Het onderzoeksgebied is een (op kaart) afgebakend geheel, waarbij de afbakening op basis van een aantal parameters gebeurd is. Het onderzoek spitst zich toe op alle data binnen dit afgebakende geheel, maar in functie van de specifieke data-assessment (bijvoorbeeld landschappelijke of historische data) worden ook gegevens buiten dit geheel in rekening gebracht.

Het onderzoeksgebied is middels een polygoon (shapefile: *.shp-bestandsformaat, opgemaakt het GIS-platform ArcGIS), afgebakend op basis van de kadastrale kaart en/of het GRB, tenzij anders beschreven.

8

Terminologie: het is belangrijk om te weten dat:

- het “onderzoeksgebied” is het specifieke geheel binnen deze afbakening.
- de “onderzoekszone” is het ruimere regionale kader waarbinnen data ingezameld wordt, dit kader varieert van onderzoeksgebied tot onderzoeksgebied.
- het “projectgebied” is het deel van het “onderzoeksgebied” waarbinnen de initiatiefnemer de geplande werken wil laten plaatsvinden.

Deze terminologie wordt niet gespecificeerd in de CGP en is dus niet bindend.

2.2 Geplande toestand

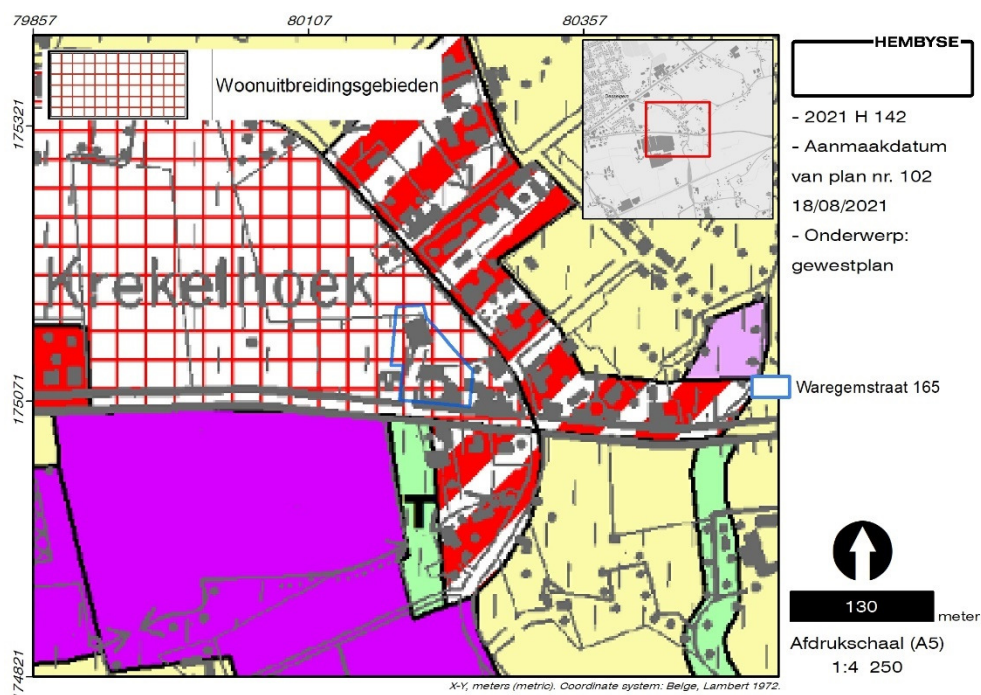
Binnen dit afgebakende onderzoeksgebied wordt een nieuwe ontwikkeling gepland, die gebonden is aan een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden of voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. De mogelijkheden tot ontwikkeling van een welbepaald gebied zijn beperkt door de ruimtelijke verordenende plannen, die vanaf de jaren 1960 van de 20^e eeuw opgemaakt zijn om de ongebreidelde aanwas van gebouwen en de inname van de open ruimte te structureren.

In 1962 werd via de "Wet op de Stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast en verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA). Er werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen en hoewel meestal wordt gesproken over "het gewestplan", bestaat het in realiteit dus uit verschillende deelplannen, die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.

2.2.1 Originele gewestplan

Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens het Gewestplan 'Kortrijk', dat dateert uit 1977, binnen woonuitbreidingsgebied (code 0105).

9

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.

Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van ruimtelijke en provinciale uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg.

2.2.2 RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschallig niveau. In het verleden werden bestemmingsplannen aangemaakt om het oude gewestplan te verfijnen. Voor het huidige onderzoeksgebied is er geen RUP of BPA opgemaakt. Bijgevolg blijft de oorspronkelijke bestemming als woonuitbreidingsgebied van toepassing.

2.2.3 Beschrijving geplande werken

2.2.3.1 Algemene beschrijving

Het onderzoeksgebied is echter in gebruik als een woning met een aanpalende roterij en loodsen. In het kader hiervan wenst de initiatiefnemer de bestaande gebouwen te slopen en op de bestaande locatie een nieuwe woning en vijf KMO-units te bouwen. Hiervoor is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist (zowel sloop als bouw).

Er wordt voorzien in een woning met carport en een toerit naar vijf KMO-units. Tevens wordt een wadi aangelegd, alsook parkeerplaatsen met waterdoorlatende verharding en een groenzone rondom het terrein, als buffer naar de bestaande woningen en tuinen.

Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande toestand.

Gedetailleerde plannen en snedes van de bestaande en geplande toestand, aangeleverd door de initiatiefnemer, kunnen in de bijlage worden teruggevonden.

De geplande werken maken niettemin de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk. Aangezien het gebied zich binnen een woonuitbreidingsgebied en niet binnen een industriegebied bevindt, is een archeologienota alsnog noodzakelijk (cf. infra).

2.2.3.2 Impact van de geplande werken

De volledige sloop van de bestaande gebouwen impliceert een verstoring die weinig verschilt van de reeds bestaande verstoringen van de bodem. De bodem is reeds sterk verstoord (cf. infra). De sloop van de bestaande gebouwen omvat het verwijderen van alle bovengrondse en ondergrondse structuren, het gaat om verhardingen, funderingen, kelders en een stookruimte.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de kaart van het gekarteerde landgebruik binnen “huizen en tuinen” en “overige bebouwde gebieden”.

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.

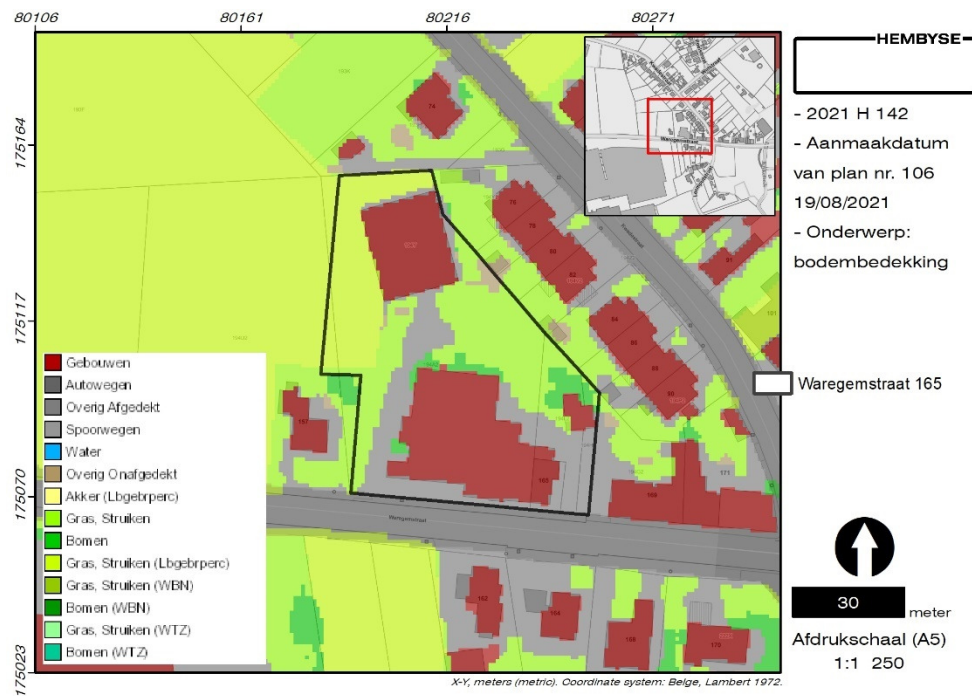
Het onderzoeksgebied is niet gekarteerd als “Industrie”, hetgeen eigenlijk meer de realiteit zou benaderen. De industriële gebouwen staan echter al geruime tijd leeg en de panden zijn in verval. Enkel de loodsen zijn heden nog in gebruik.

De impact op het archeologietraject is in eerste instantie dat het gebied niet beschikbaar zou zijn voor een prospectie (cf. infra), indien noodzakelijk. Dit landgebruik komt ook ten dele terug op de bodembedekkingskaart voor Vlaanderen.

2.3.2

Gekarteerde bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21^e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Deze kaart geeft weer op welke manier de bodem *afgedekt* is.

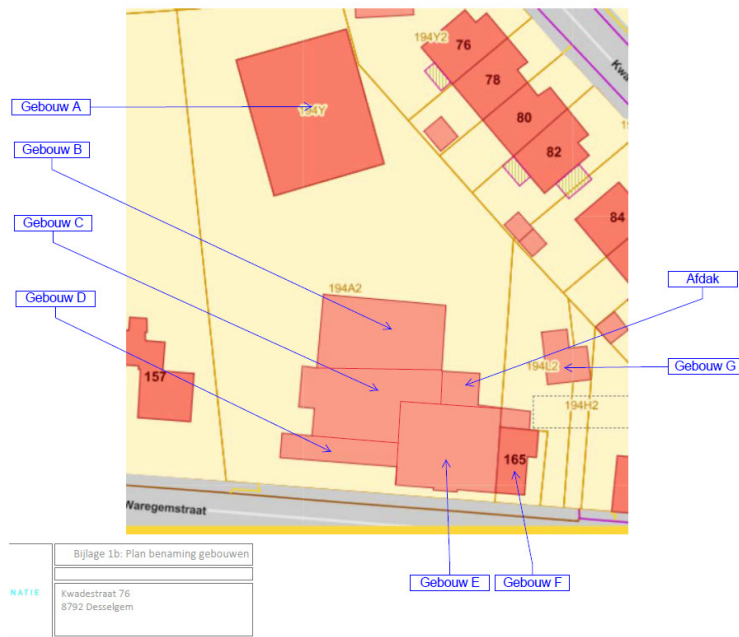

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Het onderzoeksgebied is gekarteerd als zijnde bedekt door gebouwen en een afgedekte bodem (verharding), gras en struiken (al dan niet in een zone die geregistreerd is als landbouwgebruiksperceel) en een aantal bomen (in realiteit zijn dit groot uitgegroeide vlierstruiken).

2.3.3 Plaatsbezoek

Op 18 augustus 2021 werd een plaatsbezoek (zie bijlage voor alle foto's van het plaatsbezoek, zie ook het SOP voor meer foto's) op de site uitgevoerd, met als doel een controle van de gekarteerde structuren binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 6. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto. Onder: het gebouwenbestand in het SOP.

Het onderzoeksgebied bestaat uit twee delen, namelijk de infrastructuur van een voormalige vlasroterij en een woning. De vlasroterij is een complex aan gebouwen dat in de Inventaris Onroerend Erfgoed opgenomen is als “Vlassite”¹.

De site, exclusief de woning, wordt als volgt beschreven:

“Volgens het kadaster laat vlashandelaar Remi Lavens in 1931 een magazijn bouwen. Een studie met betrekking tot de vlasvezelbereidingsnijverheid in Vlaanderen vermeldt dat vlasverwerker Remi Lavens in 1941 over twee en vlasfabrikant Georges Lavens over drie zwingelmolens beschikt. In 1944 wordt het magazijn van 1931 door vlaskoopman Georges Lavens vergroot tot een vlasfabriek met roterij, zwingelarij en vlasschuur. In 1950-1951 wordt de woning (nummer 165) opgetrokken rechts van de vlasschuur. In de jaren 1950 wordt de schuur tegen de noordgevel van de zwingelarij opgetrokken (zie kaart van het Nationaal Geografisch Instituut van 1959-1961) en in de jaren 1960 of eerste helft van de jaren 1970 de vrijstaande, achtergelegen schuur (zie kaart van het Nationaal Geografisch Instituut van 1974). Op de foto's van de inventaris van het vlaserfgoed (2004) is de bakstenen schoorsteen op de stokerij nog te zien.”

16

Het complex is in zeer slechte staat. De roterij aan de straatzijde (gebouw D) bestaat uit een betonnen structuur die eenvoudigweg staat te verkommeren. Het dak kan bereikt worden via een stalen trapladder aan de buitenzijde en laat de aanwezigheid van een ronde schoorsteen duidelijk zien.

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Vlassite [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/208655> (Geraadpleegd op 19-08-2021).

Figuur 7. Zicht op de roterij en de rootkamers.

Deze schoorsteen vertrekt in een stookkamer, waar heden nog altijd een zeer onaangename muffe brandlucht hangt, een lucht die doet denken aan deze van treinbielzen.

Figuur 8. Zicht op de stookruimte. Onder: roterij Van Colenberghe in Zulte, een beeld van hoe men zich een roterij in werking moet voorstellen.

De basis van de schoorsteen bevindt zich op hetzelfde niveau als het maaiveld, de verbinding met de ketel zelf bevindt zich dus geheel ondergronds.

Ten oosten van de rootkamers is er sprake van een driebeukige vlasschuur (gebouw E) uit 1944, die niet toegankelijk was. Ten noorden daarvan bevindt zich de zwingelarij (gebouw C), ook uit 1944. Dit gebouw was in zeer slechte staat en moet oorspronkelijk een volledig machinepark hebben bevat, aangezien diepe sleuven in de bodem wijzen op de uitbraak van machines.

Figuur 9. Zicht op de uitbraaksleuven in de zwingelarij. Onder: een dergelijke machine in situ².

Ten noorden daarvan is er sprake van een vlasschuur (gebouw B) uit 1950, die grotendeels met afval, troep en kapotte voertuigen is gevuld. Enkel een vermolmd bundeltje vlasstengels in een hoek (onder het afdak aan gebouw C) herinnert nog aan de voormalige functie van de loods.

² <http://www.erfgoedzuidwest.be/content/vlasbedrijf-verschaeve>

Figuur 10. Vlasschuur ten noorden van de zwingelarij.

In het braakliggend terrein ten noorden daarvan is sprake van een vrijstaande vlasschuur (gebouw A) uit 1960-1970. De schuur was in gebruik als garage en kon niet worden betreden. Opvallend was wel de aanwezigheid van een uitgraving aan de oostelijke lange zijde van de schuur. De sleuf was recent aangelegd omwille van een asbestvervuiling in de bodem door osendrop en door afvallend mos van het zadeldak. Hiervoor was langs de lange zijde van het gebouw een sleuf aangelegd, die tot in het moedermateriaal (cf. controleboringen) reikte. Ten zuidoosten van de schuur was een deel van het braakliggend terrein (tuin) afgegraven tot net onder de “teelaarde”, die daar slechts 20 cm dik was (cf. controleboringen).

Figuur 11. Noordelijke vlasschuur. Bemerk de afgraving tussen de schuur en de aanpalende tuinen. Onder: de sleuf langs de funderingszolen.

De sleuf langs de funderingszolen legde deze ook heel keurig bloot, waardoor een goed beeld kon worden verkregen van de impact van dergelijke zolen op de bodem. De teelaarde is volledig verwijderd in de zones van de vloeren en de plaatselijke uitgravingen voor de zolen liggen dicht bij elkaar. De funderingszool op de hoek van het gebouw was zwaarder en dus ook dieper ingegraven. Deze was zichtbaar door een diepere saneringsput (aangezien de regenwaterafvoer van het dak hier in de bodem sijpelde).

Naar archeologische verwachting toe kan worden gesteld dat voor de bouw van dergelijke schuren en loodsen op zolen de teelaarde volledig verwijderd wordt (dit is meestal al nefast voor een goede bewaring van archeologische sporen en structuren) en voor de zolen, die dicht bij elkaar liggen, zijn plaatselijk diepere uitgravingen noodzakelijk.

Er was tenslotte ook sprake van een woning (gebouw F) uit 1950, die tegen de roterij is aangebouwd. Deze woning is niet in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed opgenomen, ook al maakt deze eigenlijk integraal deel uit van de roterij-site (zowel qua datering als structureel).

22

Figuur 12. De burgerwoning uit 1950.

De burgerwoning bestaat uit een T-vormig grondplan (met een T-dak), de gevel vertoont twee traveeën (waaronder een toegangstravee) en een vooruitspringende travee aan de toerit. Het gaat om een baksteen- en

natuursteenbouw die kenmerkend is voor de periode 1945-1955 en die in feite een particuliere uitloper is van de art deco-stroming uit het Interbellum. Dergelijke woningen, gekenmerkt door het gebruik van meestal smalle rode bakstenen (soms met een afgeglad oppervlak) en lichtgrijze kalksteen dorpels en vensterbanken (in twee delen met een centrale waterafvoer), komen in heel Vlaanderen veelvuldig voor, maar lijken in de literatuur als een blinde vlek te zijn overgeslagen³. Deze woningen komen vrij vaak voor met imposante toegangspartijen, waarin ook vaak gebruik gemaakt wordt van dezelfde lichtgrijze kalksteen.

T-daken, geschrante T-daken, drieluikramen en donkere tot auberginekleurige dakpannen zijn verder ook kenmerkende elementen. In het interieur is sprake van klare, open ruimtes met pseudo- art deco vloeren, diepe kalksteen vensterbanken en kalksteen pseudo -art deco schoorsteenornamenten.

Omwille van het ogenschijnlijke gebrek aan beschrijving van woningen in deze -ietwat onbeholpen- bouwstijl wordt er in de onderzoeksrapporten van Hembyse Archeologie onder voorbehoud naar verwezen als “Doolaeghe”-stijl, naar de Oost-Vlaamse Architect E. Doolaeghe, die een aantal van dergelijke woningen in de regio Gent⁴ heeft ontworpen.

De woning in Doolaeghe-stijl (nr. 165) geeft via de achterliggende veranda toegang tot maar liefst twee kelders: één kolenkelder onder de woning en één kelder onder de driebeukige vlasschuur. De kelder onder de vlasschuur is 1,3 meter diep, 7 meter lang en 4,8 meter breed.

³ Met dank aan Annika Devroe voor de toelichting.

⁴ Kenmerkende voorbeelden van architect Doolaeghe zijn de Villa Steenbeke in de Merelbekestraat 136 te Melle en de Villa “Oud Waldackshof” in de Vogelhoekstraat 25 te Gentbrugge.

Figuur 13. De kelder onder de driebeukige vlasschuur.

Ook de woning zelf bevatte een kelder, het gaat om een kolenkelder onder de hoofdingang van de woning. Deze kelder is 1,9 meter breed, 4,5 meter lang en 2 meter diep.

Figuur 14. De kelder onder de woning.

Ten noorden van deze kelder is naar alle waarschijnlijkheid een regenwaterput aanwezig, gezien de aanwezigheid van een elektrische pomp in het keukengedeelte.

25

De woning in “Doolaege-stijl” is in vrij slechte staat, al moet worden gesteld dat alle originele vloeren, de haarden en het originele schrijnwerk uit 1950 nog aanwezig zijn.

Figuur 15. Woonruimte met de originele haard, vloer en schrijnwerk uit 1950.

Voor particuliere woningen van ondertussen 70 jaar oud is dat niettemin uitzonderlijk en de erfgoedwaarde van dergelijke woningen en gebouwen wordt niet onderkend.

Ten noorden van de woning is er sprake van een meer recente garage (gebouw G) met een kippenhok. Een deel van het braakliggend terrein achter de woning lijkt ietwat te zijn opgehoogd en is in gebruik als kippenren. De dieren lijken gezond en verzorgd, ondanks de verloederde huisvesting.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied bestaat uit sterk verouderde bedrijfsgebouwen en een woning, waarbij reeds een aanzienlijke bodemverstoring is aangebracht. Er is niet alleen sprake van kelders, maar ook funderingen, funderingszolen, betonverhardingen en een stookruimte. De archeologische verwachting is zeer laag tot onbestaand. Dit wordt bevestigd door een controleboring.

2.4 Het archeologietraject

2.4.1 Beslissingsboom

Op basis van voorgaande parameters kan het archeologietraject worden bepaald. Dit gebeurt op basis van de “*Beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen*”. In dit geval zijn de “*Criteria bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen*” van toepassing:

Er is een omgevingsvergunning vereist/met vergunningsplichtige bodemingreep/niet in GGA/niet binnen gabarit lijninfrastructuur/niet binnen beschermde archeologische site/buiten VAZ/perceelsoppervlakte is groter dan 3000m²/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 1000m²/geen lijninfrastructuur en aanhorigheden/gedeeltelijk in woon- of recreatiegebied

⇒ **Een archeologienota is noodzakelijk**

De opmaak van de noodzakelijke archeologienota kan ofwel in een regulier, ofwel in een uitgesteld archeologietraject gebeuren.

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek en indien noodzakelijk niet-intrusief vooronderzoek op terrein (terreininspectie, controleboringen, ...).
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.

Op basis van de bestaande toestand is het mogelijk om een archeologienota met beperkte samenstelling op te maken, op basis van het criterium (doorslaggevende aspect) dat met aantoonbare zekerheid aangeeft dat:

- er met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
- verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst en er dus geen verdere maatregelen nodig zijn.

Op basis hiervan kan ook de huidige onderzoeksopdracht worden gedefinieerd.

2.4.2 Onderzoeksopdracht

Op basis van het afgebakende archeologietraject en de situering binnen dit archeologietraject is de huidige opdracht voor de onderzoekers van Hembyse Archeologie het opmaken van:

Bureaustudie/historisch onderzoek	☒
Landschappelijke boringen	☐
Verkenkende en waarderende boringen	☐
Proefput in functie van steentijdsites	☐
Metaaldetectie/geofysisch onderzoek	☐
Veldkartering	☐
Proefsleuven/proefputtenonderzoek	☐
Vlakdekkende opgraving	☐
Andere: controleboringen	☒

Dit onderzoek of de combinatie van onderzoeken is een assessment van data, dat leidt tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied en een confrontatie met de geplande werken, waardoor een programma van maatregelen kan worden opgemaakt.

Het bereiken van dit onderzoeksdoel, het genereren van data en het opleveren van de onderzoeksdata, gebeurt strikt volgens het door AOE uitgestippeld methodologisch kader. Het archeologisch onderzoek in zijn geheel, hier benoemd als de “onderzoeksopdracht”, dient te voldoen aan het kader van basisvoorschriften die in de Code van Goede Praktijk (verder: CGP) zijn beschreven. De *“CGP voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren”* wordt gaandeweg aangepast en vernieuwd, waarbij dient te worden vermeld dat in dit dossier gebruikt gemaakt wordt van de vigerende versie van de CGP op het moment van gunning van de opdracht, tenzij anders beschreven.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

In functie van een archeologienota met beperkte samenstelling is er slechts één onderzoeksvraag:

1. *Wat zijn de doorslaggevende elementen die aantonen dat de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling zinvol is ?*

Zoals altijd is de theorie eenvoudiger dan de praktijk en in die zin is een afwijking op de theorie ook het meest interessante. De CGP document is immers opgesteld om een realistisch werkinstrument te zijn waarop afwijkingen mogelijk moeten zijn. De meeste afwijkingen blijken pas noodzakelijk tijdens de uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem, er moet dus steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten echter wel worden gemeld en gemotiveerd.

Zijn er in het huidige onderzoek afwijkingen op de CGP noodzakelijk geweest ?

JA

NEE

☐☒

Motiveer indien nodig:

Opgelet: data die niet relevant zijn voor de waardering van het huidige onderzoeksgebied worden niet in dit dossier opgenomen, tenzij anders vermeld.

3 Dataset en waardering

3.1 Bestaande data

Het archeologietraject bestaat uit een aantal onderzoeksmethodes, waarvan is afgewogen of deze “mogelijk” (uitvoerbaar), “nuttig” (archeologisch relevant), “schadelijk” (schadelijk voor het archeologisch bodemarchief) en noodzakelijk (noodzakelijk voor de waardering van het archeologisch kennispotentieel) zijn.

Op basis van het uitgevoerde traject kunnen de reeds toegepaste methodes worden getoetst.

Bureauonderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☐

toelichting

Het bureauonderzoek heeft duidelijke aanwijzingen geboden voor de afwezigheid van archeologische sites.

Controleboringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☐

toelichting

Er werd één controleboring uitgevoerd ter hoogte van wat ogenschijnlijk het best bewaarde deel van het terrein was. Er werd louter een AC-bodem met een opvallend ondiepe teelaarde aangetroffen.

Dit leidt tot de vraag: zijn deze methodes voldoende zodat een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de eventueel reeds gekende archeologische sporen mogelijk zijn ?

Antwoord: JA ☒ NEE ☐

Indien de dataset volledig is, kan deze aan de geplande werken worden getoetst en kan een beslissing genomen worden over de impact van de geplande werken.

Indien de dataset onvolledig is, worden in de volgende hoofdstukken verdere maatregelen getoetst.

3.2 Ontbrekende data

Indien de dataset onvolledig is, dient een afweging te worden gemaakt van mogelijke onderzoeksmethoden om de dataset te vervolledigen. Dit is dezelfde afweging als van de reeds toegepaste onderzoeksmethoden:

Geofysisch onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Het onderzoeksgebied is zo goed als volledig bebouwd.

Landschappelijke boringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Er zijn geen aanwijzingen dat er onder de bebouwing, de verhardingen en de vervuilingen van de bodem nog archeologisch waardevolle bodems aanwezig kunnen zijn. Het oorspronkelijke akkerland is volledig verstoord.

Prospectie met ingreep in de bodem ifv sporensites (proefsleuven, proefputten)	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Er is geen verwachting naar de bewaring van grondsporen.

Vlakdekkende opgraving	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Niet noodzakelijk.

Indien één of meerdere onderzoeksmethodes **noodzakelijk** zijn voor het vervullen van de archeologische dataset, worden deze in het programma van maatregelen besproken.

Te nemen maatregelen: JA ☐ NEE ☒

Korte omschrijving:

Vrijgave van het terrein.

3.3 Waardering

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de archeologische sporen mogelijk is, kan ook een waardering van de site worden gedaan.

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel niet mogelijk is (onvoldoende data), dient de waardering te worden uitgesteld tot de dataset vervolledigd is.

Indien de site geen archeologisch kennispotentieel of potentieel op aanzienlijke archeologische kenniswinst bevat (door een totaal gebrek aan archeologische sporen en structuren), dan is de waarde van de site vanuit archeologisch standpunt uiteraard nul. Indien de site een aantal sporen en structuren bevat, dient het potentieel aan archeologische kenniswinst/kennisvermeerdering afgewogen te worden aan zowel de geplande werken als de maatschappelijke en economische investering die noodzakelijk is voor het bewaren van het archeologisch kennispotentieel.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

In functie van een archeologienota met beperkte samenstelling is er slechts één onderzoeksvraag:

2. *Wat zijn de doorslaggevende elementen die aantonen dat de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling zinvol is ?*

Het onderzoeksgebied bestaat uit een voormalig akkerland dat vanaf 1944 volledig is bebouwd met een roterij en aanpalende loodsen en woning. De funderingen en kelders van deze gebouwen zijn nefast voor een goede bewaring van archeologische sporen en sites. Bovendien blijkt uit een controleboring dat de onbebouwde delen van het terrein bestaan uit een AC-bodemprofiel met slechts 20 centimeter teelaarde. Van dit onbebouwde terrein is bovendien een groot deel recent gesaneerd omwille van een vervuiling met asbest. Er kan met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden gesteld dat het onderzoeksgebied, dat minder dan 5000m² groot is, geen archeologisch kennispotentieel meer bevat.

4 Literatuuroverzicht

4.1 Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: *Vlassite* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/208655> (Geraadpleegd op 19-08-2021).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: *Waregemstraat* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/15665> (Geraadpleegd op 20-08-2021).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

34

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

4.2 Online bronnen

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

<http://www.erfgoedzuidwest.be/content/vlasbedrijf-verschaeve>

https://issuu.com/stad_waregem/docs/fietsboekje_2020

5 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.	9
Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande toestand.	11
Figuur 3. Inplantingsplan van de bestaande structuren ten opzichte van de geplande toestand.	12
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.	13
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.	14
Figuur 6. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto. Onder: het gebouwenbestand in het SOP.	15
Figuur 7. Zicht op de roterij en de rootkamers.	17
Figuur 8. Zicht op de stookruimte. Onder: roterij Van Colenberghe in Zulte, een beeld van hoe men zich een roterij in werking moet voorstellen.	18
Figuur 9. Zicht op de uitbraaksleuven in de zwingelarij. Onder: een dergelijke machine in situ.	19
Figuur 10. Vlasschuur ten noorden van de zwingelarij.	20
Figuur 11. Noordelijke vlasschuur. Bemerkt de afgraving tussen de schuur en de aanpalende tuinen. Onder: de sleuf langs de funderingszolen.	21
Figuur 12. De burgerwoning uit 1950.	22
Figuur 13. De kelder onder de driebeukige vlasschuur.	24
Figuur 14. De kelder onder de woning.	25
Figuur 15. Woonruimte met de originele haard, vloer en schrijnwerk uit 1950.	25

<i>Hembyse Archeologie is een handelsnaam van de in 2017 opgerichte vennootschap Hembyse BV.</i>	
Maatschappelijke zetel:	<i>Vogelhoekstraat 25A, 9050 Gentbrugge</i>
BTW:	<i>BE 0677.720.687</i>
IBAN:	<i>BE25890214307282</i>
BIC:	<i>VDSP BE 91</i>
Telefoon:	<i>0032 472 89 97 66</i>
E-mail:	<i>info@hembyse.net</i>
Website:	<i>www.hembyse.net</i>
Sociale media:	<i>https://www.facebook.com/HembyseArcheologie/</i>